

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

кафедра філософії

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Затверджено на засіданні
вченої ради
протокол № від р.

Ректор
_____ Анатолій Гетьман

Харків – 2022

Програма навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 21 с.

Розробники:

О.Г. Данильян, доктор філософських наук, професор

О.П. Дзьобань, доктор філософських наук, професор, професор кафедри
філософії

Ю.Ю. Калиновський, доктор філософських наук, професор, професор кафедри
філософії

Затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Оновлено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 17 від 21 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри – О.Г. Данильян, доктор філософських наук, професор

Зміст

1. Вступ	4
2. Опис навчальної дисципліни	8
3. Зміст програми навчальної дисципліни	8
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	11
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	11
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	11
4.3. Освітні технології та методи навчання	12
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості набутих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни	13
4.5. Навчально-методичне й інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	15
Додаток 1. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни	17
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей	19
Додаток 3. Матриця зв'язків модулів навчальної дисципліни, результатів навчання і предметних компетентностей у програмі навчальної дисципліни	21

1. Вступ

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – формування плюралістичного наукового світогляду шляхом реалізації виховної, світоглядної, методологічної, аксіологічної та комунікативної функцій філософії, розвиток навичок критичного мислення й набуття знань сучасних парадигм розуміння людини, суспільства, світу.

Завдання:

– забезпечення усвідомлення здобувачами вищої освіти сутності, змісту й особливостей філософії як світоглядної науки, основних етапів її розвитку, ролі в житті суспільства;

– формування й розвиток у здобувачів вищої освіти сучасного системного наукового мислення;

– ознайомлення здобувачів вищої освіти з внеском мислителів різних філософських шкіл та напрямків, у тому числі й вітчизняних філософів у розвиток філософської культури;

– забезпечення оволодіння системою філософських знань, які виступають методологічними засобами для аналізу природничих та гуманітарних наук;

– формування у здобувачів вищої освіти високих моральних якостей і традицій, зразків поведінки, які засновані на цінностях загальнолюдської моральності, свідомості й почутті відповідальності за виконання професійного обов'язку.

1.2. Статус навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми: обов'язкова.

1.3. Пререквізити: «Історія держави і зарубіжних країн», «Українська культура», «Логіка», «Економічна теорія».

1.4. Кореквізити: «Теорія права», «Історія держави і права України», «Конституційне право».

1.5. Постреквізити: «Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та юридична практика», «Соціально-політичні студії», «Студії з юридичної аргументації».

1.6. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:

ПК – 1. Знання основних парадигм філософствування.

ПК – 2. Здатність застосовувати основні підходи до обґрунтування сутності пізнавального процесу.

ПК – 3. Здатність до застосування основних історичних підходів до аналізу, синтезу й абстрагування інформації.

ПК – 4. Уміння транслювати й екстраполювати надбання філософів-класиків на предметно-практичну діяльність.

ПК – 5. Здатність до застосування базових правил та підходів до формулювання й обґрунтування власних життєвих та світоглядних позицій.

ПК – 6. Здатність аргументовано обґрунтовувати свої світоглядні позиції на підставі історико-філософських зразків.

ПК – 7. Знання критичної функції філософії і здатність реалізувати її на практиці.

ПК – 8. Здатність до застосування основних підходів до осмислення сутності людини в історії розвитку філософського знання.

ПК – 9. Здатність до критичного усвідомлення себе як особистості конкретно-історичного етапу розвитку суспільства.

ПК – 10. Знання сутності особистості та її біо-психо-соціальної природи.

ПК – 11. Здатність до синтезу нових знань на підставі історико-філософського досвіду.

ПК – 12. Здатність до розрізнення основних підходів до розуміння соціальних інститутів.

ПК – 13. Знання основних принципів кореляції сутності людини і способів розуміння її прав і обов'язків.

ПК – 14. Знання особливостей взаємозв'язку науки з сучасними соціальними і правовими проблемами.

ПК – 15. Знання основ сучасної гносеології й епістемології.

ПК – 16. Здатність до взаємодоповнення й застосування методів наукового дослідження у правовій сфері.

ПК – 17. Здатність виявляти основні детермінанти реалізації свободи й відповідальності особистості.

ПК – 18. Знання основних форм наукового пізнання та здатність здійснювати переходи від емпіричного рівня пізнання до теоретичного.

ПК – 19. Здатність до фіксації знань і здійснення формалізації знаннєвих форм.

ПК – 20. Знання основ герменевтики та здатність до застосування їх на практиці.

ПК – 21. Здатність до застосування основ системного підходу до дослідження соціокультурної реальності.

ПК – 22. Здатність до орієнтування у динаміці суспільних процесів.

Експлікація загальних і професійних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (*Додаток 1*).

1.7. Перелік результатів навчання здобувачів вищої освіти:

РН НД – 1.1. Виявляти стійкі знання й розуміння основних принципів формування ціннісних основ суспільного й правового життя на внутрішньо-суспільному й міждержавному рівнях.

РН НД – 1.2. Застосовувати історичний досвід філософської рефлексії прав людини та її свобод.

РН НД – 1.3. Екстраполювати надбання філософів-класиків на правову сферу.

РН НД – 1.4. Знати основні історичні засади кореляції сутності людини і способів нормативного регулювання суспільних відносин.

РН НД – 1.5. Обґрунтовувати свої світоглядні позиції на підставі історико-філософських зразків.

РН НД – 1.6. Демонструвати знання генези держави і позитивного права та його диференціації.

РН НД – 1.7. Усвідомлювати сутність основних історичних підходів до наукового дослідження текстової інформації.

РН НД – 1.8. Демонструвати здатність реалізовувати на практиці праксеологічну функцію філософії.

РН НД – 1.9. Демонструвати знання смислу та історичного підґрунтя ідей правової держави, правового суспільства й справедливості.

РН НД – 2.1. Знати концептуальні основи системного підходу до дослідження правової реальності.

РН НД – 2.2. Визначати й виокремлювати основні особливості й характерні риси соціальних інститутів.

РН НД – 2.3. Знання основних принципів кореляції сутності людини і способів розуміння її прав і обов'язків.

РН НД – 2.4. Демонструвати здатність характеризувати основні сфери життєдіяльності суспільства як системи.

РН НД – 2.5. Знати особливості біо-психо-соціальної природи людини та співвідношення вказаних складових у розуміння людини як громадянина.

РН НД – 2.6. Знати концептуальні основи структурно-функціонального підходу до дослідження правової реальності.

РН НД – 2.7. Знати основні форми фіксації і формалізації знань.

РН НД – 2.8. Застосовувати методи наукового дослідження у правовій сфері.

РН НД – 2.9. Уміти здійснювати переходи від емпіричного рівня пізнання до теоретичного.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

1.8 Модулі програми навчальної дисципліни.

Модуль 1. Сутність філософії та основні етапи її розвитку.

Модуль 2. Онтологія, гносеологія, соціальна філософія.

Експлікація модулів компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання і предметними компетентностями (Додаток 3).

2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці)

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура та кількість годин
Кількість кредитів ЕКТС: 3 Кількість модулів: 2 Загальна кількість годин: 90 Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4, самостійної роботи – 6-8.	Рівень освіти – перший (бакалаврський) Галузь знань – 08 «Право» Спеціальність – 081 «Право»	Модуль 1 Лекції: 12 Практичні заняття: 14 Самостійна робота: 20 Модуль 2 Лекції: 10 Практичні заняття: 12 Самостійна робота: 22 Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (залік)

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Сутність філософії та основні етапи її розвитку

Філософія, коло її проблем та роль у суспільстві. Філософія, її предмет і структура. Наукові, методологічні та методичні основи вивчення філософії. Світогляд, його структура, риси, суспільно-історичний характер і роль у житті суспільства. Історичні типи світогляду. Філософський світогляд. Гуманізм філософії. Функції філософії. Філософія і право. Роль філософії у суспільстві, у професійній діяльності юристів.

Філософія стародавнього світу, середньовіччя та Відродження. Історичні передумови, час і місце виникнення філософії. Антична філософія. Ранній грецький натуралізм, висока класика, пізня класика. Джерела середньовічної християнської філософії та її основні проблеми. Специфіка типу філософування середньовіччя. Етапи розвитку середньовічної філософії та їх особливості. Реалізм і номіналізм. Гуманізм і проблема людської індивідуальності. Ренесансний антропоцентризм як апологія свободи. Філософія періоду Реформації.

Філософія Нового часу та епохи Просвітництва. Концепції можливості людського пізнання. «Гносеологічні оптимісти» та агностицизм. Проблема методу пізнання. Філософське обґрунтування нової картини світу. Соціально-

філософські аспекти у філософських поглядах емпіристів та раціоналістів Нового часу. Деїзм і матеріалізм у французькому Просвітництві. Вчення про природу і суспільство у філософії Просвітництва. Проблема людини у філософії Просвітництва. Французький матеріалізм XVIII ст.

Німецька класична філософія. Особливості та характерні риси німецької класичної філософії, її місце в історії філософської думки. І. Кант: дуалізм світу людського буття – природний і моральний. Філософія людського “Я” (Й.-Г. Фіхте). Натурфілософія Ф. Шеллінга. Філософія абсолютної ідеї й діалектика Г.-В.-Ф. Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха. Вплив ідей німецької класичної філософії на європейську культуру. Розповсюдження ідей німецької класичної філософії в Україні.

Сучасна світова філософія. Основні напрями сучасної світової філософії. Позитивістська тенденція у сучасній світовій філософії. Релігійно-філософські напрями. Виникнення некласичних філософських вчень в XIX ст. Ірраціонально-гуманістичний напрям у сучасній філософії. Феноменологія. Комунікативна філософія. Філософія постмодерну.

Вітчизняні філософські традиції. Джерела української філософської культури. Філософська думка в культурі Київської Русі. Просвітництво в Україні. Києво-Могилянська академія – центр філософської думки в Україні. Сутність «філософії серця». Український романтизм. Київська екзистенційна філософія XX ст. Філософські ідеї в Україні у XX ст. Новітня філософія України.

Модуль 2. Онтологія, гносеологія, соціальна філософія

Філософський смисл проблеми буття. Онтологія, її основні проблеми та категоріальні визначення. Типи онтологій. Філософський смисл проблеми буття, її історичне усвідомлення. Категорія буття: її сутність і специфіка. Співвідношення категорій: буття, суще, реальність, дійсність. Основні форми буття. Роль категорії «субстанція» для визначення онтологічних основ і способу буття світу. Формування науково-філософського поняття матерії. Сучасна наука про складну систему організації матерії та її властивості.

Матерія і рух. Простір і час як форми існування матерії. Сучасні наукові моделі розвитку світу.

Свідомість як філософська проблема. Проблема свідомості у філософії. Теорії походження та сутності свідомості. Свідомість як вища форма відображення. Свідомість як субстанція. Свідомість як форма регулювання і необхідна умова життєдіяльності людини, її суспільна природа, сутність і функції. Свідомість як суб'єктивне явище. Рефлексія, розум, інтелект, мислення. Рівні психічного життя людини. Структура свідомості. Свідомість і вищі форми психічної діяльності: мислення, пам'ять, воля, емоції. Свідомість і мова. Специфіка юридичної мови. Самосвідомість. Фундаментальна роль категорії свідомості в філософії, її методологічне значення для пізнання природи, суспільства і юридичної практики.

Філософське вчення про розвиток. Діалектика як вчення про розвиток і метод пізнання. Історичні форми діалектики. Об'єктивна і суб'єктивна діалектика. Діалектика як система принципів, законів, категорій. Значення законів і категорій діалектики для теоретичної і практичної діяльності юристів. Модифікація діалектики в сучасних філософських доктринах. Становлення сучасної філософської концепції розвитку. Синергетика: категоріальний апарат, особливості, евристичний потенціал. Протилежність та взаємодоповнюваність діалектики й синергетики. Синергетика в соціальному та юридичному пізнанні.

Сутність і структура пізнавального процесу. Наукове пізнання, його форми та методи. Пізнання в контексті людського існування. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Види пізнавальної діяльності: чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне. Діалектика чуттєвого і раціонального у пізнанні. Проблема істини у філософії та науці. Істина в судових рішеннях. Специфіка соціального пізнання. Проблема об'єктивної істини в соціальному пізнанні. Соціальна прогностика і футурологія. Поняття науки. Специфіка наукового пізнання. Методологія наукового пізнання. Логіка наукового дослідження та її етапи. Соціальні функції науки. Наука і мораль. Свобода наукового пізнання і соціальна відповідальність ученого.

Філософські підходи до розуміння людини, суспільства, історії.

Суспільство як підсистема об'єктивної дійсності. Основні підходи до розуміння суспільства. Суспільні відносини, їх сутність та зміст. Суспільні закони, їх особливості, класифікація і механізм дії. Сфери суспільного життя. Суспільство як відкрита система. Співвідношення порядку й хаосу у функціонуванні суспільства як системи. Інформаційне суспільство як сучасна модель суспільних відносин. Проблема людини в історії філософії. Основні концепції походження людини. Антропосоціогенез, його комплексний характер. Філософська проблема природи й сутності людини. Проблема життя і смерті у філософії. Діалектика історичної необхідності свободи і відповідальності людини в суспільному розвитку, їх взаємна зумовленість. Основні сфери та елементи духовного життя суспільства. Поняття суспільної свідомості. Культура як специфічна соціальна реальність. Проблема єдності та багатоманітності всесвітньої історії. Культурно-цивілізаційні типології суспільств. Проблема спрямованості історичного процесу. Людина як суб'єкт історичного процесу. Об'єктивне і суб'єктивне в соціально-історичному процесі. Глобалістичні та антиглобалістські тенденції сучасної цивілізації.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу і види навчальних занять:

- форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи.
- види навчальних занять: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів вищої освіти включає різноманітні види індивідуальної й колективної навчальної діяльності, яка здійснюється під час аудиторних та позааудиторних занять з урахуванням індивідуальних особливостей і пізнавальних можливостей здобувачів вищої освіти під керівництвом викладача або без його безпосередньої участі. Одним із головних

завдань самостійної роботи здобувачів вищої освіти є розвиток їх пізнавальної активності, виховання у них вимогливості до себе, бажання і потреби працювати творчо, постійно поповнювати й удосконалювати свої знання. Самостійна робота спрямована на формування самостійності здобувачів вищої освіти і засвоєння ними сукупності знань, умінь. Мета самостійної роботи здобувачів вищої освіти: формування самостійності як риси особистості і засвоєння знань, умінь, навиків. Основними функціями самостійної роботи здобувачів вищої освіти є: пізнавальна, самостійна, прогностична, коригуюча, виховна.

Формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти є: доопрацювання матеріалів лекції; опрацювання додаткової літератури; робота в інформаційних мережах; підготовка наукових повідомлень з окремих проблем; підготовка тематичних презентацій, рефератів, доповідей, есе; науково-дослідницька робота (підготовка тез на конференції, написання та публікація наукових статей); розробка аудіовізуальних матеріалів з тем початкової дисципліни; анотування наукових статей і монографій, виконання індивідуальних навчальних завдань за програмою курсу; опрацювання першоджерел.

Самостійна робота призначена для поглиблення знань здобувачів вищої освіти із тем, що передбачені навчальною дисципліною.

4.3. Освітні технології та методи навчання

– освітні технології: ігрові технології, інтерактивні технології, технологія проблемного навчання, технологія інтенсифікації навчання на основі опорних схем і знакових моделей, аудіо-візуальні технології, технологія рівневої диференціації навчання на основі обов'язкових результатів, технологія колективного способу навчання, технологія групової діяльності, технологія групових творчих вправ, інтегральна технологія навчання, технологія сугестивного навчання, технологія розвитку критичного мислення, технологія навчання як дослідження, технологія формування творчої особистості, ІТ-технології тощо.

– методи навчання: проблемно-пошукові методи, метод проектного навчання, ділові ігри, мозкові штурми, методи колективної розумової діяльності, метод застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні, метод дискусії, кейс-метод, метод дискусії, круглий стіл тощо.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни.

Формами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки здобувача вищої освіти до вивчення поточного матеріалу. Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК). Загальним об'єктом оцінювання знань здобувачів вищої освіти є відповідні частини навчальної програми дисципліни, засвоєння яких перевіряється під час ПК.

Завданням ПК є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності осмислити зміст окремих тем чи розділу, умінь застосовувати отримані філософські знання при вирішенні професійних завдань. Об'єктами ПК знань здобувачів вищої освіти є: систематичність та активність роботи на лекціях, семінарських заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні питань), виконання контрольних завдань, інші форми робіт.

Оцінювання результатів ПК (якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни) здійснюється викладачем наприкінці вивчення навчальної дисципліни.

Підсумкове оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти здійснюється у вигляді заліку. Залік виставляється на останньому семінарському занятті за результатами семінарських занять, як за умов дистанційного, так і аудиторного

навчання. Оцінювання рівня знань здобувачів вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) в діапазоні від 0 до 100 балів. За кожен з двох змістовних модулів здобувач вищої освіти повинен отримати від 30 до 50 балів.

Мінімальна кількість балів для отримання «заліку» складає 60 балів за два змістовні модулі.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль (ПКЗ)
Семінарські заняття та контрольні заходи		залік
Змістовний модуль 1	Змістовний модуль 2	від 60 до 100 балів
від 30 до 50 балів	від 30 до 50 балів	

Критерії і рівні оцінювання результатів навчання:

Критеріями оцінювання ПК є:

а) активність та рівень знань при обговоренні питань семінарських занять, відвідування відповідних форм навчального процесу, самостійне доопрацювання окремих тем чи питань, інші форми робіт (від 0 – 30 балів);

б) оцінка за 2 контрольні оцінювання, які проводяться після вивчення кожного розділу дисципліни за формою, яку визначає викладач: письмова контрольна робота, тестування або інший вид робіт за вибором викладача (від 0 до 5 балів за кожен модуль). Конкретний перелік питань до письмової контрольної роботи, перелік тестів, порядок і час їх складання, критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома здобувачів вищої освіти на початку навчального семестру.

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Література

Біскуб І. П., Данильчук А. Л., Макарук Л. Л. Філософія, суспільство, мова: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 223 с.

Глобальні виклики в цифрову епоху: вектори філософського осмислення: монографія / Штанько В. І. та ін. Харків: ХНУРЕ, 2019. 183 с.

Голянич М. Ю. Футурологія. Філософія майбуття: монографія. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2017. 539 с.

Гуцуляк О. Б. Філософія української сутності. Соціокультурні смисли алхімії національного буття: монографія. Київ: Арт Економі, 2017. 253 с.

Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія: навчальний посібник для підготовки до заліку та іспиту. Харків: Право, 2021. 136 с.

Денежніков С. С. Філософські засади трансгуманізму: монографія. Суми: Цьома С. П., 2017. 218 с.

Етнічність. Культура. Історія. Соціально-філософські нариси: монографія / В. Б. Фадєєв та ін.; відп. ред. В. Б. Фадєєв. Ніжин: Лисенко [вид.], 2019. 271 с.

Жадько В. А. Розуміння філософії через діалог з видатними мислителями: монографія. Запоріжжя: Вид-во ЗДМУ, 2018. 131 с.

Кушакова-Костицька Н. В. Філософсько-правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: монографія. Київ: Логос, 2019. 346 с.

Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу: від давнини до сучасності. Київ: Темпора, 2019. 379 с.

Мацьків І. В. Скарбниця мудрості. Основи філософії / за заг. ред. І. І. Онищука. Київ: ОВК, 2019. 296 с.

Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни “Філософія” (відповідно до вимог ECTS) для студентів I курсу / уклад.: О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, Ю. Ю. Калиновський. Харків: Нац. ун-т “Юрид. акад. України”, 2020. 36 с.

Назар П. С. Філософія людини та особистості: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ: Сталь, 2018. 577 с.

Ожеван М., Дубов Д. Homo ex machina. Філософські, культурологічні та політичні передумови формування конвергентного суспільства монографія. Київ: НІСД: Фенікс, 2017. 271 с.

Підлісний М. М., Шубін В. І. Філософія цінностей: історія і сучасність: монографія. Дніпро: Ліра ЛТД, 2017. 199 с.

Скомаровський В. О. Історія європейської філософії: Античність, Середньовіччя, Відродження: посібник. Умань: Сочінський М. М. [вид.], 2018. 581 с.

Соціальна філософія. Хрестоматія: навч. посіб.. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2019. 351 с.

Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків: Право, 2020. 432 с.

Філософська думка західної української діаспори ХХ століття: ідеї та постаті: монографія / С. Йосипенко та ін. Київ: Наукова думка, 2018. 269 с.

Philosophy: Study Guide for students of the first (bachelor's) education level, of branch of knowledge 08 «Jurisprudence», specialization 081 «Law», branch of knowledge 29 «International relationships» specialization 293 «International law» / comp.: O. G. Danilyan, O. P. Dzeban, Y. Y. Kalynovskyi, E.A. Kalnytskyi. Kharkiv: Law, 2022. 40 p.

Philosophy : training manual for test and examination preparation /O. G. Danilyan, O. P. Dzoban, E. A. Kalnytskyi. – Kharkiv : Pravo, 2022. 134 p.

Інтернет-ресурси:

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>.

Офіційний веб-сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>.

Офіційний веб-сайт українського інституту національної пам'яті. URL:
<https://uinp.gov.ua/>.

Офіційний веб-сайт інституту філософії імені Г. С. Сковороди. URL:
<http://www.filosof.com.ua/>.

СЕНМК

Стандартизований навчально-методичний комплекс кафедри філософії.
URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/120-kafedra-filosofii.html>.

Додаток 1

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПК – 1. Знання основних парадигм філософствування.
	ПК – 2. Здатність застосовувати основні підходи до обґрунтування сутності пізнавального процесу.
	ПК – 3. Здатність до застосування основних історичних підходів до аналізу, синтезу й абстрагування інформації.
ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПК – 4. Уміння транслювати й екстраполювати надбання філософів-класиків на предметно-практичну діяльність.
ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.	ПК – 6. Здатність аргументовано обґрунтовувати свої світоглядні позиції на підставі історико-філософських зразків.
	ПК – 7. Знання критичної функції філософії і здатність реалізувати її на практиці.
ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки, як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПК – 8. Здатність до застосування основних підходів до осмислення сутності людини в історії розвитку філософського знання.
	ПК – 9. Здатність до критичного усвідомлення себе як особистості конкретно-історичного етапу розвитку суспільства.
ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.	ПК – 10. Знання сутності особистості та її біо-психо-соціальної природи.
ЗК 1.1. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності відповідно до соціальних статусів і модусів.	ПК – 11. Здатність до синтезу нових знань на підставі історико-філософського досвіду.
ЗК 1.2. Здатність грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.	ПК – 5. Здатність до застосування базових правил та підходів до формулювання й обґрунтування власних життєвих та світоглядних позицій.
СК – спеціальні компетентності	
СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.	ПК – 12. Здатність до розрізнення основних підходів до розуміння соціальних інститутів.
	ПК – 13. Знання основних принципів кореляції сутності людини і способів розуміння її прав і обов'язків.
	ПК – 14. Знання особливостей взаємозв'язку науки з сучасними соціальними і правовими проблемами.

СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.	ПК – 17. Здатність виявляти основні детермінанти реалізації свободи й відповідальності особистості.
СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.	ПК – 18. Знання основних форм наукового пізнання та здатність здійснювати переходи від емпіричного рівня пізнання до теоретичного.
СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.	ПК – 21. Здатність до застосування основ системного підходу до дослідження соціокультурної реальності.
СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.	ПК – 15. Знання основ сучасної гносеології й епістемології.
	ПК – 16. Здатність до взаємодоповнення й застосування методів наукового дослідження у правовій сфері.
СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.	ПК – 19. Здатність до фіксації знань і здійснення формалізації знаннєвих форм.
	ПК – 20. Знання основ герменевтики та здатність до застосування їх на практиці.
	ПК – 22. Здатність до орієнтування у динаміці суспільних процесів.

Додаток 2

Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей

Шифр та назва РН за спеціальністю і/або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
ПРН – результати навчання за спеціальністю/спеціалізацією		Результати навчання з навчальної дисципліни
ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.	№ 2	РН НД – 2.1. Знати концептуальні основи системного підходу до дослідження правової реальності.
ПРН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	№ 2	РН НД – 2.7. Знати основні форми фіксації і формалізації знань.
ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	№ 2	РН НД – 2.9. Уміти здійснювати переходи від емпіричного рівня пізнання до теретичного.
ПРН7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	№ 1	РН НД – 1.8. Демонструвати здатність реалізовувати на практиці праксеологічну функцію філософії.
	№ 2	РН НД – 2.8. Застосовувати методи наукового дослідження у правовій сфері.
ПРН8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.	№ 1	РН НД – 1.7. Усвідомлювати сутність основних історичних підходів до наукового дослідження текстової інформації
ПРН13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.	№ 1	РН НД – 1.5. Обґрунтовувати свої світоглядні позиції на підставі історико-філософських зразків.
	№ 2	РН НД – 2.4. Демонструвати здатність характеризувати основні сфери життєдіяльності суспільства як системи.
ПРН18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.	№ 1	РН НД – 1.1. Виявляти стійкі знання й розуміння основних принципів формування ціннісних основ суспільного й правового життя на внутрішньо-суспільному й міждержавному рівнях.
		РН НД – 1.9. Демонструвати знання смислу ідей правової держави, правового суспільства й справедливості.
		РН НД – 2.6. Знати концептуальні основи структурно-функціонального підходу до дослідження правової реальності.
ПРН19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових	№ 1	РН НД – 1.6. Демонструвати знання генези позитивного права і його диференціації.

інститутів і норм фундаментальних галузей права.	№ 2	РН НД – 2.2. Визначати й виокремлювати основні особливості й характерні риси соціальних інститутів.
ПРН21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.	№ 1	РН НД – 1.3. Екстраполювати надбання філософів-класиків на правову сферу.
	№ 1	РН НД – 1.4. Знати основні засади кореляції сутності людини і способів нормативного регулювання суспільних відносин.
ПРН23. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	№ 2	РН НД – 2.5. Знати особливості біо-психо-соціальної природи людини та співвідношення вказаних складових у розуміння людини як громадянина.
ПРН1.1. Виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення відповідно до принципів захисту прав людини і її основоположних свобод.	№ 1	РН НД – 1.2. Застосовувати історичний досвід філософської рефлексії прав людини та її свобод.
	№ 2	РН НД – 2.3. Знання основних принципів кореляції сутності людини і способів розуміння її прав і обов'язків.

Додаток 3

Матриця зв'язків модулів навчальної дисципліни, результатів навчання та предметних компетентностей у програмі навчальної дисципліни

Результати навчання за навчальною дисципліною / модулями	П К 1	П К 2	П К 3	П К 4	П К 5	П К 6	П К 7	П К 8	П К 9	П К 10	П К 11	П К 12	П К 13	П К 14	П К 15	П К 16	П К 17	П К 18	П К 19	П К 20	П К 21	П К 22	
/Модуль 1																							
РН НД 1.1.	•					•								•									
РН НД 1.2.						•							•										
РН НД 1.3.				•								•											
РН НД 1.4.													•				•						
РН НД 1.5.				•		•			•														
РН НД 1.6.							•							•									
РН НД 1.7.			•																	•			
РН НД 1.8.		•							•						•								
РН НД 1.9.	•				•												•						•
/ Модуль 2																							
РН НД 2.1.		•														•						•	
РН НД 2.2.												•											
РН НД 2.3.								•		•							•						
РН НД 2.4.																•						•	•
РН НД 2.5.					•			•		•													
РН НД 2.6.											•							•					
РН НД 2.7.			•												•				•				
РН НД 2.8.																•			•	•			
РН НД 2.9.							•											•					